

Mr Dilwyn Owen Williams
Prif Weithredwr
Cyngor Gwynedd
Swyddfeydd y Cyngor
Shirehall Street
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

10 Awst 2015

Annwyl Mr Williams

Adolygiad o Gartrefi Gofal: Dadansoddiad o'ch ymateb terfynol

Rwy'n ysgrifennu i ddiolch i chi am roi ymateb terfynol i'm Hanghenion Gweithredu, sef ymateb yr wyf wedi cael cyfle i'w ddadansoddi bellach.

Wrth ddadansoddi'r ymateb a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni ar ran pobl hŷn.

Mae'n glir bod eich ymateb yn dangos ymrwymiad i gyflawni'r newid angenrheidiol a amlinellais yn fy Adolygiad o Gartrefi Gofal ac mae'n manylu'n glir ar gamau rydych chi wedi'u cymryd neu y byddwch yn eu cymryd er mwyn cyflawni'r canlyniadau arfaethedig.

Rwy'n arbennig o falch bod eich sefydliad wedi defnyddio'r adborth adeiladol a gynigiais yn gynharach yn y flwyddyn er mwyn gwella'ch ymateb, ac mae'ch holl ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu wedi'u dadansoddi bellach fel ymatebion 'derbyniol'. Mae'n dda gweld bod yr Awdurdod Lleol yn gweithio gyda'r Bwrdd Iechyd mewn rhai o'r Anghenion Gweithredu, a'ch bod wedi manylu ar y gweithdrefnau adolygu

a chlориannu sydd gennych er mwyn rhoi sicrwydd ar lefel uchel yn eich sefydliad y bydd y canlyniadau angenrheidiol yn cael eu cyflawni.

Mae'ch sefydliad wedi cynnig mynd ati i ddatblygu gwasanaethau neu brosesau newydd sydd â'r potensial i symud ymlaen fel arferion gorau. Er enghraifft, rydych chi wedi cyflwyno cynllun gwaith saith diwrnod yn Ysbyty Gwynedd gydag Asesydd Gweithwyr Cymdeithasol a Gofal, i hwyluso'r broses o ryddhau cleifion o'r ysbyty ar y penwythnos (Angen Gweithredu 2.2).

Gan hynny, rwy'n fodlon bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â'm Hanghenion Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol i gyflawni'r newid angenrheidiol.

Mae dadansoddiad manwl wedi'i atodi o'r wybodaeth ychwanegol a roesoch mewn ymateb i'm cais.

Fel y gwyddoch, o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006 mae'n ofynnol imi gadw cofrestr o'r ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â'r dadansoddiad o bob ymateb.

Fel y dywedais yn barod, byddaf yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i'n credu y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu ledled Cymru ac rwy'n bwriadu gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol am hyn ac am y camau y mae'r cyrff unigol sy'n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd. Caiff y datganiadau hyn eu gwneud ar 11 Awst.

Dwy ddim yn bwriadu gofyn am ddiweddariad manwl am yr holl gamau sydd gennych ar y gweill, oherwydd lefel y sicrwydd a'r ymrwymiad rydych chi wedi'u dangos wrth sicrhau'r canlyniadau hyn. Gan hynny, rwy'n bwriadu cynnal adolygiad dilynol ymhen 18 mis, pryd y byddaf yn chwilio am dystiolaeth bendant bod y canlyniadau hyn wedi'u cyflawni'n gyson ar draws cartrefi gofal eich ardal (bod eich camau chi wedi'u cwblhau). Yn nes ymlaen, byddaf yn rhoi gwybod ichi am hyd a lled yr adolygiad a'r dull y byddaf yn ei ddefnyddio.

Er hynny, mae yna nifer o feysydd y bydd arna i angen diweddariad a sicrwydd yn eu cylch yn y cyfamser ac fe fyddaf yn ysgrifennu atoch ar wahân ynglŷn â'r rhain a sut y byddaf yn gofyn ichi wneud hyn.

Rwy'n edrych ymlaen at barhau i gydweithio â chi i sicrhau bod gan bobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal yng Nghymru yr ansawdd bywyd gorau posibl a'r safonau gofal uchaf.

Yn gywir

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Cyngor Gwynedd

Rwy'n croesawu'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol wedi sefydlu strwythur ymgysylltu a monitro gyda'r Gwasanaeth Iechyd a'r Trydydd Sector (Fforwm y Sir), a fydd yn derbyn adroddiadau cyson ar y cynnydd ynglŷn ag agweddau lle mae angen cydweithredu'n agos. Wrth i'r rhaglen waith hon ddatblygu, byddwn yn disgwyl gweld adroddiadau rheolaidd i'r cyhoedd drwy gyfrwng y trefniadau hyn, neu drwy sianel briodol arall, o fewn strwythur llywodraethu corfforaethol yr Awdurdodau ac i'r cyhoedd.

Angen Gweithredu 1.6

Casgliad Terfynol - Derbyniol

1.6 Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol:

- pan fo pobl hŷn mewn perygl, neu yn dioddef camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol.
- lle mae cartref gofal yn cau neu berson hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid.
- pan fo person hŷn angen cymorth i'w helpu i adael yr ysbyty.

Yn achos y rhai sydd â chapasiti anwadal neu anawsterau cyfathrebu, dylai hwn fod yn eiriolaeth na chyfarwyddir.

Pan fo pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, mae'n rhaid i breswylwyr gael mynediad i eiriolaeth na chyfarwyddir.

Barnwyd o'r blaen fod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dderbyniol. Gan hynny, does dim rhagor o ddadansoddi wedi bod.

Angen Gweithredu 2.2

Casgliad Terfynol - Derbyniol

2.2 Mae gan bobl hŷn fynediad i wasanaethau arbenigol a, phan fo hynny'n briodol, i ofal amlddisgyblaethol a ddyluniwyd i gefnogi

adsefydlu yn dilyn cyfnod o afiechyd.

Barnwyd o'r blaen fod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dderbyniol. Gan hynny, does dim rhagor o ddadansoddi wedi bod.

Angen Gweithredu 3.2

Casgliad Terfynol - Derbyniol

3.2 Mae holl weithwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia sylfaenol fel rhan o'r drefn gynefino, ac mae'r holl staff gofal a rheolwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia ychwanegol yn barhaus fel rhan o ddatblygu eu sgiliau a'u cymhwysedd, ac mae hyn yn elfen benodol o oruchwyllo ac asesu perfformiad.

Barnwyd o'r blaen fod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dderbyniol. Gan hynny, does dim rhagor o ddadansoddi wedi bod.

Angen Gweithredu 3.3

Casgliad Terfynol - Derbyniol

3.3 Dylid cymryd camau o ddifrif i annog defnyddio cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal, yn cynnwys prosiectau pontio'r cenedlaethau, a chefnogi preswylwyr i ddal eu gafael ar gyfeillgarwch sy'n bodoli. Mae'n rhaid i hyn gynnwys sicrhau mynediad parhaus i gefnogaeth sy'n seiliedig ar ffydd ac i gymunedau diwylliannol penodol.

Barnwyd o'r blaen fod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dderbyniol. Gan hynny, does dim rhagor o ddadansoddi wedi bod.

Angen Gweithredu 5.6

Casgliad Terfynol - Derbyniol

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal

ble mae Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu barhaus ynghylch yr ansawdd bywyd neu'r gofal a ddarperir i breswylwyr a/neu dorri hawliau dynol o bosibl.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio rheolwyr cartrefi gofal profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, er mwyn darparu cefnogaeth ddwys a thrawsffurfiol er mwyn codi safonau ansawdd bywyd a gofal i breswylwyr yn ogystal ag atal a lliniaru risgiau i ddiogelwch yn y dyfodol.

Dylai'r gwasanaeth hefyd ddatblygu ystod o adnoddau a deunyddiau hyfforddi er mwyn cynorthwyo cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwelliannau parhaus.

Barnwyd o'r blaen fod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dderbyniol. Gan hynny, does dim rhagor o ddadansoddi wedi bod.

Angen Gweithredu 6.2

Casgliad Terfynol - Derbyniol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywyd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau y gweithredir ar y pryderon a leisir ganddynt.

Dylai adroddiadau blynyddol gael eu llunio ar sut mae adborth parhaus pobl hŷn wedi'i ddefnyddio i sbarduno gwelliant parhaus (gweler cam 6.10).

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn rhoi gwybodaeth am y ffyrdd y mae'n gwrando ar bobl hŷn ac mae'n cynnwys nifer o ymrwymadau sydd â'r potensial i wella'r modd y mae safbwyntiau pobl hŷn yn cael eu nodi a'r modd y cymerir camau yn eu cylch.

Er enghraifft, mae wedi sefydlu 'Pwyllgorau Preswylwyr a Theuluoedd' yng nghartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. Mae'n ymrwymo i adolygu llwyddiant y rhain, ac i rannu unrhyw wersi a ddysgir gyda chartrefi gofal annibynnol. Da hefyd yw gweld y bydd 'Tîm Monitro Ansawdd Bywyd Cartrefi Preswyl' yn cael ei sefydlu, gan gynnwys pobl sy'n breswylwyr, ac

y bydd yr Awdurdod Lleol yn lledaenu'r arfer o gynnwys preswylwyr yn y broses o benodi staff i gartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. O lwyddo, fe allai'r camau hyn leihau'r risg y bydd pobl hŷn yn teimlo eu bod yn cael eu hanwybyddu, eu bod yn ddi-rym ac yn methu dylanwadu ar faterion sy'n effeithio ar eu bywydau.

Rwy'n croesawu'r ffaith y bydd safbwyntiau preswylwyr a'u teuluoedd yn cael blaenoriaeth bellach yn yr ymweliadau monitro sy'n cael eu cynnal mewn cartrefi gofal sy'n cael eu rhedeg gan yr Awdurdod Lleol ac mewn cartrefi gofal annibynnol. Ar ben hynny, mae'n dda gen i y bydd gwranddo mewn modd effeithiol ar farn a phrofiadau pobl hŷn yn eitem sefydlog bellach mewn cyfarfodydd o'r 'Fforwm i Ddarparwyr Allanol Cartrefi Preswyl a Chartrefi Nyrsio'.

Rhaid imi nodi ei bod yn ymddangos mai dulliau ffurfiol ar gyfer gwranddo ar bobl hŷn yw'r rhain, a'i bod yn bosibl nad ydyn nhw'n casglu disgrifiad trylwyr o ansawdd bywyd pobl hŷn o ddydd i ddydd, ac y gallai cyfleoedd i wneud newidiadau bach er mwyn gwella'n arwyddocaol ar ansawdd bywyd a gofal gael eu colli. Er hynny, mae'r ymateb yn ymrwmo i hybu blychau awgrymiadau ym mhob cartref gofal, a allai fod yn ffordd fwy anffurfiol o wrando ar farn a phrofiadau pobl hŷn, ond mae'n rhaid i mi nodi bod gofyn i'r Awdurdod Lleol alluogi a chefnogi pobl i ddefnyddio'r rhain a dangos yn glir ei fod yn ymateb i'r materion a godir drwy'r dull hwn. Er hyn, mae'r canfyddiadau o'm hadolygiad llenyddiaeth a'r rhaglenni peilot a gynhaliwyd gan CareChecker yn Awdurdod Lleol Sir y Fflint wedi nodi mai cyfathrebu parhaus gyda phobl hŷn, a gwranddo arnynt bob dydd, yw'r ffynhonnell orau a fwyaf cynhwysfawr o ran gwybodaeth ar gyfer gwella ansawdd bywyd.

Rwy'n croesawu'r ymrwymiad penodol i sicrhau y bydd yr Awdurdod Lleol yn cyfathrebu'n dda â holl breswylwyr cartrefi gofal er mwyn deall eu hansawdd bywyd, er enghraifft sicrhau y gall y preswylwyr gyfrannu yn eu dewis iaith, a defnyddio amryw o ddulliau cyfathrebu, megis defnyddio lluniau, i'r rhai sy'n methu cyfathrebu ar lafar a'r rhai sy'n byw â dementia.

Drwyddi draw, mae'r Awdurdod Lleol yn dangos ymrwymiad i ddysgu o'r materion sy'n codi drwy wrando ar bobl hŷn drwy werthuso'r cynigion hyn ac mae'n ymrwmo i ddatblygu rhaglen waith ar sail y canfyddiadau hyn er mwyn gwella'r canlyniadau i bobl hŷn. Fe ddylai'r defnydd o werthuso

er mwyn dysgu o'r cynigion hyn gefnogi'r newid diwylliannol sydd angen ei wneud er mwyn i'r sector ymateb yn well i anghenion a phrofiadau pobl hŷn.

Rwy'n rhoi croeso yn benodol i'r ymrwymiad i roi gwybod am y newidiadau hyn drwy gyfrwng cylchlythyr. Er nad yw'r ymateb yn dweud pa mor aml y cynhyrchir hyn, byddwn yn disgwyl felly i'r Awdurdod Lleol i ddefnyddio hyn yn rheolaidd fel adnodd i ddangos sut mae adborth cyson pobl hŷn wedi'i ddefnyddio i sbarduno gwelliannau parhaus. Ar ben hynny, byddwn yn disgwyl i'r cylchlythyr hwn adlewyrchu'r cynnydd yng nghartrefi'r Awdurdod Lleol ac mewn cartrefi annibynnol ac adlewyrchu hefyd newidiadau yn sgil dulliau ffurfiol ac anffurfiol o ymgysylltu.

Angen Gweithredu 6.7

Casgliad Terfynol - Derbyniol

6.7 Datganiadau Ansawdd Blynyddol yn cael eu cyhoeddi gan Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas ag ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal a gomisiynir a chartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. Dylai hyn gynnwys:

- argaeledd eiriolaeth annibynnol mewn cartrefi gofal
- ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn, yn cynnwys cyfeiriad penodol at
- bobl hŷn sy'n byw â dementia a/neu sy'n colli defnydd o synhwyrau
- sut mae hawliau dynol pobl hŷn yn cael eu cynnal mewn cartrefi gofal ar draws yr Awdurdod Lleol safbwyntiau pobl hŷn, eiriolwyr ac aseswyr lleyg ynghylch yr ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir mewn cartrefi gofal
- lleoliad daearyddol cartrefi gofal

Dylai manylion ychwanegol ynghylch gofynion adrodd yn ôl gael eu cynnwys fel rhan o'r Bil Rheoleiddio ac Archwilio.

Rwy'n croesawu'r ffaith bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn ymrwymo i gyhoeddi Datganiad Ansawdd Blynyddol a fydd yn cynnwys gwybodaeth am ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal wedi'u comisiynu ac mewn cartrefi sy'n cael eu rhedeg gan yr Awdurdod Lleol. Bydd hyn yn sicrhau bod gan bobl hŷn gyfle i weld gwybodaeth berthnasol ac ystyrlon am yr ansawdd bywyd a'r gofal sy'n cael eu darparu gan gartrefi gofal unigol neu ynddyn nhw, a bod pawb yn fwy agored a thryloyw ynghylch ansawdd cartrefi gofal.